

รายงานประจำปี 2567

มูลนิธิพาช้างกลับบ้าน (Bring The Elephant Home)

เพื่อโลกที่ช้างและมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

The Netherlands, Thailand, South Africa

ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ: 30/04/2568

**BRINGTHE
ELEPHANT
HOME**

สารบัญ

สารบัญ	2
สารจากผู้ออกตั้ง	3
สารจากผู้อำนวยการประเทศไทย	4
2. พันธกิจและยุทธศาสตร์องค์กร	5
3. โครงการของมูลนิธิในปี 2567	6
3.1 โครงการตัมย่า	6
3.2 โครงการผึ้งเปลี่ยนโลก (Bee The Change)	8
3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับช้าง (Elephant Research)	9
3.4 กิจกรรมเชิงอนุรักษ์	11

สารจากผู้ออกตั้ง

ย้อนมองห้วงเวลาตลอดปี 2567 ฉันรู้สึกซาบซึ้งใจอย่างล้นเหลือต่อทีมงานที่ทุ่มเทของเรา ต่อพันธมิตรชุมชนที่มุ่งมั่น และต่อทุกคนที่ร่วมเดินทางไปกับเรา ปี 2567 ถือเป็นวาระครบรอบ 20 ปีบริบูรณ์ของมูลนิธิพาส์กลับบ้าน ย้อนกลับไปเมื่อสองทศวรรษก่อน ฉันไม่เคยคาดคิดเลยว่าความฝันเล็กๆ ในการช่วยเหลือช้างจะเติบโตเป็นขบวนการระดับโลกดังเช่นวันนี้ ทั้งในมิติเพื่อการอนุรักษ์ การอยู่ร่วมกัน และการเสริมสร้างพลังให้กับชุมชน

เมื่อ 20 ปีที่แล้ว ด้วยแรงผลักดันจากความมุ่งมั่นและความตั้งใจ ฉันได้ลงนามในเอกสารจดทะเบียนเพื่อเริ่มต้นเส้นทางนี้ เดิมที เป้าหมายของเรามุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงสวัสดิภาพของช้างเลี้ยง แต่ต่อมาได้พัฒนาเป็นวิสัยทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น วิสัยทัศน์บนรากฐานวิทยาศาสตร์ บนความเมตตาและความหวัง เมื่อย้อนกลับไปดูสิ่งที่เราทำสำเร็จและเรียนรู้ พบว่า เราได้เดินทางมาไกล ตั้งแต่การฟื้นฟูป่าในระยะแรก ไปจนถึงการพัฒนาแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เช่น การปลูกพืชที่ช้างไม่ชอบและการใช้รั้วผึ้งเป็นแนวป้องกัน ทุกย่างก้าวล้วนได้รับแรงผลักดันจากความพร้อมที่จะรับฟัง ลงมือทำ เรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

วันนี้ งานของเราไปไกลเกินกว่าการอนุรักษ์ช้าง แต่คือการฟื้นฟูความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การสร้างความสัมพันธ์ และการวางอนาคตที่มนุษย์และสัตว์ป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

ปี 2567 เป็นปีแห่งการลงมือทำและทบทวนถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา เป็นปีอุดมไปด้วยเหตุการณ์สำคัญที่ต่อยอดภารกิจและเสริมสร้างความมุ่งมั่นของเรา ฉันรู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งต่อทีมงาน พันมิตร ชุมชน และผู้สนับสนุนของเราที่ร่วมผลักดันให้หลายภารกิจสัมฤทธิ์ผล เช่น พื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟู เกษตรกรได้รับการส่งเสริมศักยภาพ และเหล่าช้างสามารถดำรงชีวิตในถิ่นอาศัยตามธรรมชาติของตนได้สำเร็จเหล่านี้นล้วนเป็นชัยชนะที่เราได้ร่วมกัน

ตลอดปีที่ผ่านมา เราได้ขยายงานวิจัย โครงการ และสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างทวีปต่างๆ ด้วยพันธมิตรมุ่งมั่นและคงไว้ซึ่งหลักการที่ว่า การอนุรักษ์ต้องเป็นธรรม มีจริยธรรม เข้าถึงได้ และมีการร่วมมือกัน รายงานประจำปีฉบับนี้เป็นภาพสะท้อนหลักการดังกล่าว สะท้อนองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เราพัฒนา สะท้อนให้เห็นสิ่งมีชีวิตที่เราได้ร่วมดูแล และสะท้อนให้เห็นประจักษ์ความร่วมมือที่เราได้สานต่อ ฉันขอเชิญชวนทุกท่านร่วมเป็นพยานในเหตุการณ์สำคัญและช่วงเวลาที่เราสร้างแรงบันดาลใจอันล้ำค่าที่ไม่อาจประมาณ ตลอดปี 2567 ที่ผ่านมา

ด้วยความขอบคุณจากใจ

ดร. แอนตัวแนตต์ ฟาน เดอ วอเตอร์

ผู้ออกตั้งและประธานกรรมการ

มูลนิธิพาส์กลับบ้าน

สารจากผู้อำนวยการประเทศไทย

ตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมา มูลนิธิฯข้างกลับบ้านได้เดินทางพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคง เป้ากว้าง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายสำคัญร่วมกันคือ “คนและช้างสามารถอยู่ร่วมกันได้” อย่างสมดุลและยั่งยืน

เรายึดหลักการทำงานบนพื้นฐานขององค์ความรู้จากการวิจัย ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อแสวงหาแนวทางที่ชัดเจนในการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับ “ช้างและสัตว์ป่า” พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับ “คน” ในชุมชนรอบพื้นที่ป่าให้สามารถอยู่อาศัย ทำการเกษตร และผลิตอาหารได้อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ในปี 2567 โครงการต่างๆ ของเรายังคงมุ่งเน้นการสร้างทางเลือกใหม่ที่เป็นประโยชน์กับทั้งคนและช้าง หนึ่งในนั้นคือ โครงการพืชทางเลือก ที่สนับสนุนให้ชุมชนปลูกพืชที่ช้างไม่โปรดปราน เพื่อลดการปะทะกันระหว่างคนกับช้าง และเสริมรายได้ให้ชุมชน แม้จะเผชิญความท้าทาย ทั้งจากภัยแล้งและข้อจำกัดด้านการขนส่งผลิตภัณฑ์ แต่เราเห็นคุณค่าในทุกก้าวของการเรียนรู้ โดยเฉพาะการต่อยอดไปสู่การใช้เทคโนโลยี เช่น การอบแห้ง หรือการสกัดน้ำมันหอมระเหย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของชุมชน

โครงการพืชทางเลือกยังเชื่อมโยงไปสู่โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ภายใต้แบรนด์ “ต้มยำ” ที่เกิดจากความร่วมมืออันเข้มแข็งของกลุ่มผู้หญิงในชุมชน ที่มาร่วมกันออกแบบ

พัฒนา และผลิตสินค้าท้องถิ่น สะท้อนอัตลักษณ์ของบ้านรวมไทยอย่างภาคภูมิใจ พร้อมส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโตจากฐานราก

ในอีกมุมหนึ่งของการอนุรักษ์ เราได้ทดลองใช้แนวทางที่อาศัย “ธรรมชาติแก้ปัญหา” (Nature-Based Solutions) อย่างการใช้ รั้วรังผึ้ง ป้องกันช้าง ซึ่งไม่เพียงช่วยลดความขัดแย้ง แต่ยังสร้างรายได้ให้ชุมชนจากการเลี้ยงผึ้ง แม้การทดลองยังไม่เห็นผลชัดเจน แต่สิ่งที่ได้รับกลับมาคือประสบการณ์ ความรู้ใหม่ และแรงบันดาลใจในการต่อยอด

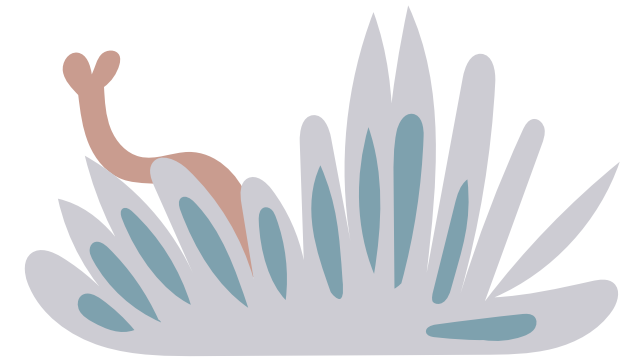
จากงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริง เป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของเรา ที่ได้นำวิจัยรุ่นใหม่จากหลากหลายสาขา โดยเฉพาะด้านสังคมและนิเวศวิทยา มาร่วมกันสร้างองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นการเข้าใจพื้นที่ ชุมชน และสัตว์ป่าในฐานะ “โจทย์ในการทำวิจัย” เพื่อให้การอนุรักษ์ไม่ใช่เพียงเป้าหมายของนักวิชาการ แต่เป็นพลังร่วมของทุกคน

อีกหนึ่งบทบาทสำคัญของมูลนิธิคือการเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ เรามีโอกาสนำเสนอเรื่องราวเฉพาะของบ้านรวมไทย ช้าง และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ผ่าน กิจกรรมการศึกษาแบบลงมือทำ ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้คนหลากหลายได้สัมผัสและเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์อย่างลึกซึ้งและมีส่วนร่วม

รายงานฉบับนี้ คือผลลัพธ์จากความตั้งใจของทุกคนในมูลนิธิ ที่ร่วมมือกันอย่างสุดหัวใจ ด้วยความเชื่อมั่นว่า แม้จะเป็นเพียงมือเล็กๆ แต่ก็สามารถจุดประกายการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ได้ ด้วยความปรารถนาดี และหัวใจที่เติบโตไปพร้อมกับทุกก้าวแห่งการเรียนรู้

ด้วยความเคารพและความหวัง

ขวัญข้าว สิงห์เสนี
ผู้อำนวยการประเทศไทย
มูลนิธิฯข้างกลับบ้าน

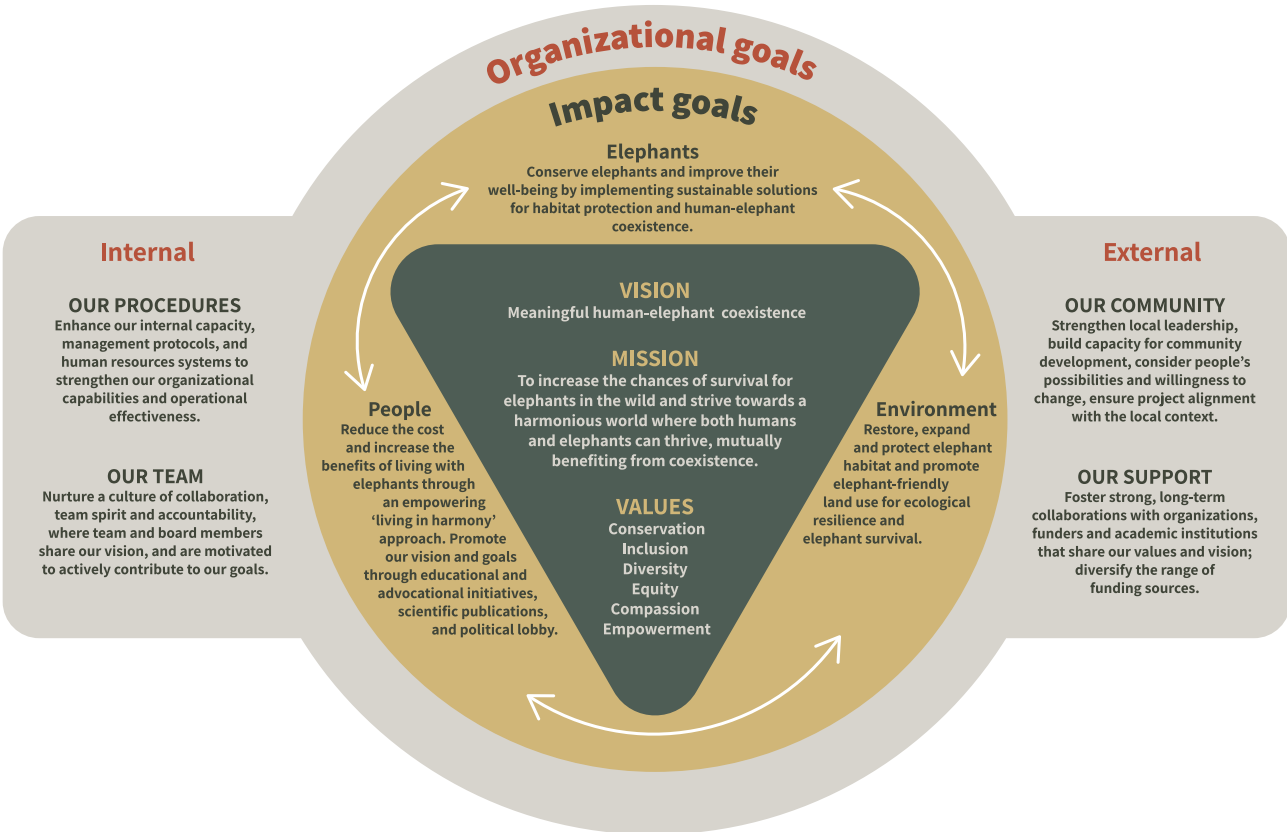
2. พันธกิจและยุทธศาสตร์องค์กร

พันธกิจของมูลนิธิฯข้างกลับบ้าน

เพิ่มโอกาสในการอยู่รอดของช้าง และสร้างโลกที่มนุษย์และช้างสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุลและเกื้อกูลกัน

ยุทธศาสตร์องค์กร:

- อนุรักษ์ช้างป่าและฟื้นฟู ขยาย เชื่อมโยง และปกป้องแหล่งที่อยู่อาศัยของช้าง โดยความร่วมมือกับพันธมิตรในท้องถิ่น
- ปฏิบัติการรณรงค์ การทดลอง และแบ่งปันองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขที่ยั่งยืนและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และช้าง
- ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และช้าง ผ่านการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น
- สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน
- สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของธรรมชาติและทำการอนุรักษ์ช้าง

3. โครงการของมูลนิธิในปี 2567

3.1 โครงการต้มยำ

ภาพรวม

โครงการต้มยำมุ่งเสริมศักยภาพให้เกษตรกรไทยปลูกพืชสมุนไพรที่ช่วยป้องกันช้าง เช่น ตะไคร้ พริก ข่า และมะกรูด ด้วยเทคนิคการเกษตรเชิงพื้นที่ที่ยั่งยืน โครงการนี้ได้รับการออกแบบเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์และช้าง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนวิถีชีวิตของเกษตรกรในชนบทโดยบูรณาการงานวิจัยทางนิเวศวิทยา การเกษตรแบบยั่งยืน และนวัตกรรมทางการตลาด ผ่านกระบวนการศึกษา การสร้างธุรกิจ และความร่วมมือ โครงการต้มยำจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ช้างและมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

ความสำเร็จในการทำงานที่สำคัญ

- ขยายเครือข่ายไปยังพันธมิตรร้านค้าปลีก 16 แห่งทั่วประเทศไทย เพื่อจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับช้างให้กับร้านค้าปลีก ร้านอาหารมังสวิรัติ และร้านสินค้ารักษ์โลก
- เปิดตัวผลิตภัณฑ์ตะไคร้อบแห้งและน้ำมันหอมระเหย เพื่อเพิ่มอายุการเก็บรักษาและขยายตลาด
- ดำเนินการส่งตะไคร้สดไปยังโรงงานในท้องถิ่น 6 ครั้ง แม้จะมีอุปสรรคด้านการขนส่ง

- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูก การแปรรูป และการทำเกษตรอย่างยั่งยืน
- ร่วมจัดงานเทศกาลพืชทางเลือก และจัดอบรมเรื่องเศรษฐกิจ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
- สำรวจเกษตรกรจำนวน 277 รายในหมู่บ้านย่านซื่อ เพื่อศึกษาผลกระทบของความขัดแย้งระหว่างมนุษย์และช้าง ทิศนคติที่มีต่อช้าง และความสนใจในการปลูกพืชทางเลือก
- เป็นพันธมิตรกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และ Happy Grocers เพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน และศึกษาจุลินทรีย์ในดินจากระบบนิเวศเกษตรรูปแบบต่างๆ
- พัฒนาระบบติดตามช้างด้วยกล้องดักถ่าย เซ็นเซอร์เสียง และโดรน
- หมู่บ้านรวมไทยอนุมัติการย้ายศูนย์ผลิตภัณฑ์ต้มยำ และการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการฟื้นตัวของชุมชน (Community Resilience Hub)
- เกษตรกรเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการปลูกพืช การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และการตลาด
- ทีมชุมชนผลิตสินค้าได้ในปี 2567 รวมทั้งหมด: สบู่ 500 ก้อน เทียน 300 ชิ้น ลิปบาล์ม 150 ชิ้น ชุดเครื่องปรุงต้มยำ 200 ชุด และชา 50 ชุด นอกจากนี้ เรายังใช้เงินประมาณ 4,000 บาทเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบจากพืชทางเลือกในหมู่บ้านรวมไทย

ความท้าทาย

- ความต้องการของผู้ซื้อที่ยังไม่แน่นอนและพบว่าต้นทุนการขนส่งค่อนข้างสูง ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องพัฒนาตลาดที่มั่นคงและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์
- การพึ่งพาการขายตะไคร้สดยังคงมีความเสี่ยงต่อความผันผวนของตลาด
- การขออนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ต้มยำสามารถส่งออกไปต่างประเทศได้

องค์ความรู้ที่ได้รับ

- พัฒนาระบบติดตามอย่างต่อเนื่องให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของช้าง การเลือกชนิดพืช และรูปแบบการเคลื่อนที่ของช้างในพื้นที่เกษตรกรรม
- การศึกษาลินทรีย์ในดินเพื่อช่วยประเมินผลกระทบทางนิเวศของการปลูกพืชทางเลือก

แนวทางในอนาคต

ในปีหน้า เราจะมุ่งเน้นการเพิ่มผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและนิเวศวิทยาของโครงการต่างๆ ด้วยการขยายงานวิจัยและตัวตนของเราเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในวงการ เรามีแผนรับสมัครนักศึกษาฝึกงานและที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอย. เพื่อช่วยพัฒนาและขยายกำลังการผลิต รักษามาตรฐานคุณภาพ และสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ๆ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับช้าง

ควบคู่ไปกับแผนดังกล่าว เรากำลังทำงานร่วมกับสถาบันจากสวนสัตว์และสวนพฤกษศาสตร์ซินซินเนติ (Cincinnati Zoo & Botanical Garden) เพื่อออกแบบและเริ่มพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการฟื้นตัวของชุมชนในหมู่บ้านรวมไทย ซึ่งจะเป็ศูนย์กลางสำหรับการแปรรูป การศึกษา และนวัตกรรม เราจะเดินทางจัดอบรมให้เกษตรกร ปรับปรุงงานวิจัยด้านพืชทางเลือก และสร้างช่องทางจำหน่ายที่มั่นคงสำหรับผลิตภัณฑ์ตะไคร้อบแห้งและน้ำมันหอมระเหย

ความพยายามเหล่านี้จะช่วยสร้างระบบที่เข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งส่งเสริมทั้งการดำรงชีวิตของชุมชนและการอนุรักษ์ช้างในระยะยาว

3.2 โครงการผึ้งเปลี่ยนโลก

ภาพรวม

เป็นโครงการที่เฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของผึ้งเอเซีย (Apis cerana) และฟิโรโมนสังเคราะห์ของผึ้งเพื่อป้องกันช้างไม่ให้เข้ามาทำลายพื้นที่เกษตรกรรม โดยอาศัยการบูรณาการระหว่างวิทยาศาสตร์และองค์ความรู้ดั้งเดิม และยังเป็นโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน โครงการนี้ช่วยสนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และช้าง โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยเป็นทั้งผู้เลี้ยงผึ้งและนักวิจัยภาคสนาม ซึ่งทำให้พวกเขาได้รับทักษะและรายได้ควบคู่ไปกับการปกป้องพื้นที่การเกษตรของตนเอง

ความสำเร็จในการทำงานที่สำคัญ

- ดำเนินการทดลองภาคสนามระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤศจิกายน 2567 เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของการใช้รังผึ้งและฟิโรโมนในการป้องกันช้าง
- จากข้อมูล พบช้างจำนวน 144 ครั้ง และได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของช้างที่ตอบสนองต่อการใช้รังผึ้ง
- ทำงานอย่างใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงผึ้งในท้องถิ่น 5 ราย พร้อมให้การฝึกอบรมและการสนับสนุนทางเทคนิค
- เชื่อมโยงการส่งเสริมอาชีพของชุมชนเข้ากับการฟื้นฟูระบบนิเวศ

ความท้าทาย

- ภัยแล้งทำให้ผึ้งละทิ้งรังและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผึ้ง
- ขาดแคลนเงินทุนและภาระงานของทีมที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อขยายโครงการ
- การประสานงานกับพันธมิตรภายนอกส่งผลกระทบต่อระยะเวลาของโครงการ

องค์ความรู้ที่ได้รับ

- ปรับปรุงวิธีการติดตั้งและใช้งานรังผึ้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันช้าง
- ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผึ้ง ผลกระทบของสภาพอากาศ และวิธีการควบคุมศัตรูผึ้ง
- พัฒนาวิธีการใช้กล้องดักถ่ายเพื่อติดตามพฤติกรรมของช้างให้แม่นยำยิ่งขึ้น
- ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการเลี้ยงผึ้ง พฤติกรรมของผึ้ง และ

ระดับความก้าวหน้าของผึ้งพื้นเมือง

- ทดสอบวิธีการจัดการศัตรูผึ้งและแนวทางการเลี้ยงผึ้งแบบพึ่งพาตนเอง

แนวทางในอนาคต

ในปีต่อไป เราจะเน้นสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งให้พัฒนาและขยายเทคนิคการป้องกันช้างโดยใช้รังผึ้ง ซึ่งได้รับผลลัพธ์ที่ดีจากการทดลองภาคสนาม หนึ่งในเป้าหมายหลักของเราคือการเผยแพร่ผลการศึกษาศักยภาพปี 2567 เพื่อวางรากฐานทางวิทยาศาสตร์ในการขยายแนวทางนี้ไปสู่ชุมชนอื่นๆ เราจะได้เห็นหน้าสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นผ่านการฝึกอบรมและระบบพี่เลี้ยงสำหรับผู้เลี้ยงผึ้ง ควบคู่ไปกับการแสวงหาเงินทุนระยะยาวเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของโครงการ

ด้วยการผสมผสานนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์เข้ากับแนวทางที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน โครงการ Bee The Change จะยังคงเป็นตัวอย่างต่อไปว่าการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนสามารถดำเนินไปพร้อมกันได้

3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับช้าง

ปีนี้เป็นปีที่โครงการวิจัยช้างของมูลนิธิพาช้างกลับบ้านในประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมอย่างโดดเด่น เราได้ดำเนินงานภาคสนาม เสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อขับเคลื่อนพันธกิจในการสร้างความอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และช้าง ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ช้างเอเซีย

จุดเหตุการณ์ที่สำคัญในปี 2567

การเสร็จสิ้นโครงการวิจัยความเป็นไปได้ในการคืนช้างสู่พื้นที่ธรรมชาติในพื้นที่กลุ่มป่าแม่ปิง-อมก๋อย มูลนิธิพาช้างกลับบ้านได้สรุปการดำเนินโครงการวิจัยประชากรช้างและศักยภาพในการคืนสู่ธรรมชาติของช้างในพื้นที่ป่าแม่ปิง-อมก๋อย ซึ่งเป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัยและสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืนสำหรับช้างและสัตว์ป่าอื่นๆ โดยโครงการนี้เป็นการวิเคราะห์ประชากรช้างอย่างเป็นระบบครั้งแรกในรอบเกือบสองทศวรรษในพื้นที่ป่าแห่งนี้ ผลการวิจัยได้ให้ข้อมูลอันทรงคุณค่าเกี่ยวกับพลวัตของประชากร การใช้พื้นที่ และความต้องการทางนิเวศวิทยาของช้างในพื้นที่สำคัญที่ยังขาดการศึกษาแห่งนี้

โครงการยังได้เปรียบเทียบพฤติกรรมของช้างในธรรมชาติกับช้างที่อยู่ในกรงเลี้ยง เพื่อคัดเลือกช้างที่เหมาะสมสำหรับการคืนสู่ธรรมชาติ ผลลัพธ์ของโครงการได้จัดทำเป็นกรอบแนวทางแบบองค์รวมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเมื่อผู้บริหารด้านการอนุรักษ์ ผู้กำหนดนโยบาย คนในท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ มีความพร้อมร่วมกันใน

การผลักดันการคืนช้างสู่ธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูประชากรช้างป่าและถิ่นที่อยู่อาศัยของพวกเขา

การศึกษาพฤติกรรมและการระบุตัวตนของช้างในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

มูลนิธิพาส่งกลับบ้านได้พัฒนาฐานข้อมูลการระบุตัวตนช้างป่าในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี จากการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถระบุช้างได้มากกว่า 80 ตัว โดยอาศัยลักษณะทางกายภาพเพื่อสร้างรหัสเฉพาะตัวสำหรับช้างแต่ละตัว ฐานข้อมูลนี้ช่วยให้สามารถติดตามประชากรและพฤติกรรมของช้างในระยะยาว อีกทั้งยังสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง เช่น การระบุช้างที่บุกกินพืชไร่บ่อยครั้ง เพื่อวางแผนแก้ปัญหาอย่างตรงจุด

Brooke Friswold นักวิจัยระดับปริญญาเอกจากโครงการนิเวศวิทยาการอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้เก็บข้อมูลเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2567 งานวิจัยนี้ศึกษาถึงผลกระทบของแนวโน้มการท่องเที่ยวที่มีต่อความเป็นอยู่ของช้างในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยเน้นศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการตอบสนองต่อความเครียดภายใต้ระดับความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ตลอดระยะเวลา 6.5 เดือนของการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้บันทึกตัวอย่างพฤติกรรม 521 ครั้ง และตรวจพบช้าง 332 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ เช่น ระดับเสียง จำนวนยานพาหนะ และระยะห่างจากนักท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยนี้จะป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยผลการศึกษาจะถูกตีพิมพ์ในวารสารวิชาการภายในปี พ.ศ. 2568

ความร่วมมือระดับนานาชาติผ่านการประชุม Coexistence Fellowship Summit

นางสาวณัฐดา สุทธิบริบาล (โม) และนางสาวมาริสา พริงเพระ (กี) นักวิจัยภาคสนามของมูลนิธิพาส่งกลับบ้านเข้าร่วมการประชุม Coexistence Fellowship Summit ที่จัดโดยสวนสัตว์และสวนพฤกษศาสตร์ชินชินแนติ ประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดระยะเวลา 1 สัปดาห์ ทั้งสองคนได้ร่วมกันพัฒนากรอบการทำงานผ่านการใช้ทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) เพื่อรับมือกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งจะเป็นแผนที่นำมาใช้สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์ในอนาคต นอกจากนี้ยังได้พัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ในดำเนินงานในระยะเวลา 2 ปีข้างหน้า โดยเน้นการลดพฤติกรรมบุกกินพืชไร่ของช้าง การศึกษาพลวัตประชากรทั้งในและนอกเขตพื้นที่คุ้มครอง และการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับช้างได้

การเปิดตัวโครงการฝึกอบรมการทำวิจัยช้าง ครั้งแรกในประเทศไทย

โครงการฝึกอบรมการทำวิจัยช้างของมูลนิธิพาส่งกลับบ้านได้จัดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย โดยเปิดโอกาสให้นักวิจัย 6 คนเข้าร่วมเปิดประสบการณ์การทำวิจัยภาคสนามตลอด 10 วันกับเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิพาส่งกลับบ้านในหมู่บ้านรวมไทย ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ทักษะการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์เชิงสถิติ และทฤษฎีด้านนิเวศวิทยาการอนุรักษ์ พร้อมทำงานร่วมกับทีมของเราในการศึกษาพฤติกรรมของช้างในพื้นที่อุทยาน โครงการนี้ไม่เพียงมอบประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้เข้าร่วมเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ทีมงานของเราได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่อีกด้วย

แนวทางในอนาคต

เราจะเน้นการนำข้อมูลจากงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติในเชิงการอนุรักษ์ โดยจะเผยแพร่ผลลัพธ์สำคัญจากการศึกษาที่กุยบุรีและอมก๋อย พร้อมทั้งให้คำปรึกษาแก่นักวิจัยในพื้นที่ในการดำเนินการติดตามประชากรในระยะยาว และพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีส่วนร่วมจากคนในชุมชน ทีมงานของเราจะสานต่อความร่วมมือที่มีอยู่เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการลดปัญหาช้างบุกกินพืชไร่ และมองหาโอกาสในการนำกรอบแนวทางการคืนช้างสู่ธรรมชาติที่พัฒนาขึ้นในพื้นที่แม่ปิง-อมก๋อยไปสู่การปฏิบัติจริง เราหวังที่จะส่งเสริมแนวทางการอยู่ร่วมกันที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งช้างและชุมชนที่ใช้พื้นที่ร่วมกัน

3.4 กิจกรรมเชิงอนุรักษ์

ในปี พ.ศ. 2567 มูลนิธิพาส่งกลับบ้านได้จัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่สร้างผลกระทบเชิงบวกทั้งสิ้น 14 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมจำนวน 625 คนจาก 5 ภูมิภาค กิจกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการให้ความรู้ผ่านการลงมือทำ ในหัวข้อการอนุรักษ์ช้าง การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง และบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรมสำคัญประกอบด้วย การเดินสำรวจเส้นทาง การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนกับช้างป่า การทำกระดาษจากมูลช้าง การทำเสื้อย้อมสีธรรมชาติ การทำผลิตภัณฑ์จากโครงการต้มยำ และการเข้าศึกษาธรรมชาติในพื้นที่โครงการพระราชดำริ เพื่อการท่องเที่ยวในการดูช้าง และสัตว์ป่า ประสบการณ์เหล่านี้ได้ช่วยเสริมสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยตรง โดยกิจกรรมเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีก

คำชมเชยจากผู้เข้าร่วมโครงการในปี 2567

“โครงการนี้ได้รับการออกแบบอย่างพิถีพิถันเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมให้ได้เข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ช้าง การมีส่วนร่วมของชุมชน และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม”

“การชมสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นประสบการณ์ที่ดีมาก ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เห็นสัตว์ป่าในถิ่นอาศัยตามธรรมชาติ”

“มันสร้างแรงบันดาลใจให้ฉันเป็นอย่างมากที่ได้มาเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของชุมชนในการอยู่ร่วมกับช้าง และฉันได้กลับบ้านไปพร้อมกับความเข้าใจที่มากขึ้นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และบทบาทของชุมชน”

“การเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้เป็นประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ความยั่งยืน และการเปิดรับแนวคิดใหม่ๆ ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชอบทุกช่วงเวลาที่เกิดขึ้นทั้งหมด”

“เรื่องราวทุกเรื่องล้วนมีความหมาย และทำให้ข้าพเจ้าตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน”

“หนึ่งในแง่มุมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือโอกาสในการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องการอนุรักษ์กับผู้คนที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้เราเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความท้าทายและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง”

18 คนในปี 2567 โดยยังไม่รวมคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเราอย่างสม่ำเสมอก่อนหน้านี้ ซึ่งเราได้รับการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 50 คนต่อหนึ่งกิจกรรม

นอกจากนี้ เรายังให้การสนับสนุนที่สำคัญด้านการอนุรักษ์ อาทิ:

- การบริจาคให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง
- การมอบไฟฉายให้เจ้าหน้าที่ลาดตระเวนและชาวไร่ที่เฝ้าแปลงเกษตรในยามกลางคืน
- ทุนการศึกษาริวิจัยและพัฒนาผู้นำชุมชน

- การสร้างบ้านดินที่โรงเรียนรวมไทยเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเยาวชนต้นกล้าอาชีพผ่านการร่วมมือกับ รววดัสแควร์ เครือข่ายโรงเรียนนานาชาติ และ ฟลูเกลไบเดอร์ บริษัทนำเที่ยวสัญชาติอังกฤษที่มุ่งเน้นการสร้างผลกระทบเชิงบวกให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อม
- การสร้างและปรับปรุงสถานีเฝ้าระวังช้างป่าจำนวน 2 แห่งกิจกรรมที่น่าจดจำเหล่านี้ เป็นการประสานและทำงานร่วมมือกันกับองค์กรต่างๆ ดังเช่น มูลนิธิ จัมพ์ (JUMP!) โรงเรียนนานาชาติกรุงเทพฯ (ISB) เอสเอฟเอส (School for Field Studies: SFS) ฟลูเกลไบเดอร์ (Flooglebinder) โรงเรียนนานาชาตินิสท์

(NIST) และสวนสัตว์ชินชินแลนด์ โดยกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมมากที่สุดจัดขึ้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในเดือนพฤศจิกายน โดยมีผู้เข้าร่วม 120 คน

ความพยายามในการอนุรักษ์เหล่านี้ยังคงสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

แนวทางในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2568 เราจะต่อยอดจากความสำเร็จของการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ในปีนี้ ด้วยการสร้างความร่วมมือให้มากขึ้นกับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และองค์กรท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของเยาวชนจะยังคงเป็นหัวใจสำคัญของแนวทางการดำเนินงาน โดยจะมีการบูรณาการในการบอกเล่าเรื่องราวของการอนุรักษ์ควบคู่กับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบกิจกรรมใหม่ๆ ที่เชื่อมโยงผู้เข้าร่วมเข้ากับการดำเนินงานภาคสนามโดยตรง เราจะยังคงมุ่งมั่นให้งานกิจกรรมไม่เพียงแต่สร้างความตระหนักรู้เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดประโยชน์ที่จับต้องได้แก่คนในชุมชน และผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อการอนุรักษ์ในระยะยาวอีกด้วย

